



MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY
Sekce obranné politiky a strategie
Odbor obranné politiky

Posudek vedoucího na diplomovou práci

Ondřej NOVOTNÝ: India-U.S. Relations in the Late 1960s and in the First Half of 1970s

Práce kolegy Ondřeje Novotného je zaměřena na vztahy mezi Spojenými státy americkými a Indií v druhé polovině šedesátých a v první polovině sedmdesátých let, tj. primárně za prezidentství Richarda M. Nixona. Bilaterální vztahy mezi těmito dvěma zeměmi byly de facto od vzniku samostatné Indie po druhé světové válce komplikované a Washington a Nové Dillí k sobě často jen obtížně hledaly cestu. Navíc se do těchto vztahů promítala řada dalších faktorů, např. působení SSSR či ČLR v regionu a samozřejmě dlouhodobé nepřátelství mezi Indií a Pákistánem.

Kolega Novotný svou práci dělí do šesti kapitol. První představuje teoretický úvod, kde autor představuje ty teorie formování zahraniční a velmocenské politiky, které považuje ze svého pohledu za relevantní. Jelikož se zabývá obdobím, kdy americkou zahraniční politiku vytvářeli primárně prezident Nixon a jeho poradce pro národní bezpečnost (a později též ministr zahraničí) Henry Kissinger, je v celku logické, že zde věnuje prostor realismu a koncepci realpolitik. Je pochopitelně možné diskutovat o tom, nakolik Nixon a Kissinger skutečně své kroky řídili těmito teoretickými premisami a východisky, a nakolik byla jejich zahraniční politika stále ovlivňována jinými faktory – ačkoliv zejména Kissinger se snažil prezentovat sám sebe jako zcela realisticky a pragmaticky smýšlejícího státníka, ani on se občas nevyvaroval doporučení či kroků, které nelze označit za zcela pragmaticky prosazující americký národní zájem. Nicméně obecně lze jistě říci, že realpolitik a realismus v tomto období zanechaly na americké zahraniční politice svou výraznou stopu.

V dalších kapitolách pak autor analyzuje jak širší kontext, v němž se americko-indické vztahy utvářely, tak jejich jednotlivé aspekty – jak již otázku vietnamské války, na jejíž opodstatnění a ospravedlnění měly obě velmoci zcela odlišný názor, přes indický jaderný program a dodávky amerických zbraní Pákistánu. Samostatná kapitola je věnována indo-pákistánské válce z roku 1971, která byla v řadě ohledů klíčová i pro další rozvoj americko-indických vztahů.

Autor pracuje s hypotézou, že ačkoliv Indie by vzhledem k povaze svého politického zřízení (v té době asi jediná demokratická země v regionu jižní a jihovýchodní Asie) byla pro USA logickým spojencem a partnerem, Nixon a Kissinger zvolili pragmaticky podporu jejího úhlavního nepřítele, Pákistánu. Bylo tomu tak primárně proto, že Pákistán byl spojencem ČLR, s níž se USA v tomto období snažily zahájit dialog a navázat vztahy přerušené po komunistickém vítězství v roce 1945. Autor tedy argumentuje tím, že ačkoliv veřejné mínění ve Spojených státech a dokonce i Kongres byly dlouhodobě na straně Indie, Nixon a Kissinger od své politiky podpory Pákistánu neustoupili a měli proto logické důvody. S touto autorovou tezí se dá z větší části souhlasit. Osobně nahlížím poněkud kritičtěji na „pragmaticnost“ Nixonovy a Kissingerovy politiky v této konkrétní oblasti – domnívám se, že důležitost Pákistánu pro americkou zahraniční politiku byla oběma státníky značně zveličena, že přínos podpory Pákistánu se nevyrovnal nákladům, které byly pro USA s touto podporou spojeny (ať již materiálním či morálním) a že často hrály roli i osobní sympatie a antipatie. Autor ostatně velmi správně upozorňuje na silnou antipatii, kterou zejména Nixon, ale i Kissinger, pociťovali k Indiiře Gándíové. Rovněž se nedomnívám, že by byl veškerý pokrok v jednání s ČLR ohrožen, pokud by USA nedeklarovaly jasnou podporu Pákistánu (s. 77) – i

ČLR již v této době jednala poměrně pragmaticky a uvědomovala si, že normalizace vztahů s USA pro ní může být výhodná, zejména s ohledem na čínsko-sovětskou roztržku a na možnost ozbrojeného konfliktu mezi oběma státy (je třeba mít na paměti, že po ozbrojených střetech mezi oběma zeměmi se v čínské propagandě stal „velkým nepřítelem“ SSSR, tedy nikoliv již USA). ČLR si zároveň uvědomovala, že na podobný konflikt není připravena...

Výše uvedené připomínky jsou však spíše zamýšleny jako podnět k diskusi, nikoliv jako kritika autorovy práce či jeho názorů. Diplomová práce samotná je napsána vyváženě, autor pracoval s velkým množstvím zdrojů a materiálů. Zde bych zmínil jak to, že tam, kde je to možné, pracoval s odtajněnými a dostupnými primárními zdroji, tak skutečnost, že do svého výzkumu zařadil i publikace zpracované indickými odborníky a vydané v Indii. To považuji za nesmírně důležité, jelikož pohled indických historiků a expertů na zahraniční politiku je často naprosto odlišný od západního diskurzu a bez alespoň základního povědomí o něm by bylo podobnou práci dle mého názoru téměř nemožné zpracovat na odpovídající úrovni.

Co se formálních náležitostí týče, obsahuje práce všechny součásti, které obsahovat má. Po jazykové stránce je na dobré úrovni, citační aparát je rovněž odpovídající a nevyskytují se v něm nedostatky.

Při obhajobě by bylo dle mého názoru zajímavé, kdyby autor mohl krátce pohovořit o aktuálním stavu vzájemných vztahů mezi USA a Indií a případně shrnul, k jakým zásadním změnám v této oblasti došlo. Tuto otázku zde vznáším proto, že ačkoliv je situace dnes v řadě ohledů nesrovnatelná s mezinárodně-politickým klimatem, které panovalo na konci šedesátých a v první polovině sedmdesátých let, americko-indické vztahy zůstávají i přes značné zlepšení nadále poměrně komplikované. Rovněž americká podpora Pákistánu (byť z jiných důvodů než během studené války) nadále pokračuje. Zajímal by mě tedy autorův názor.

Závěrem konstatuji, že práce kolegy Ondřeje Novotného splňuje z mého pohledu všechny nároky a může být připuštěna k obhajobě. Jako hodnocení navrhuji komisi výborně/velmi dobře v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze dne 17. 6. 2015
PhDr. Jan Bečka, PhD.